

Offentliggjort den 6. februar 2024

Eftergivelse af anfordringstilgodehavender opstået ved salg af aktier til børn[©]

*Advokat (L) Bodil Christiansen,
Advokatfirmaet Tommy V. Christiansens Efterflg.*

Cand. jur. et merc.(R) Tommy V. Christiansen

www.V.dk

Vestre Landsret afsagde den 8. januar 2024 dom i en sag om kursfastsættelse af forældres anfordringstilgodehavender hos børn, som forældrene tidligere havde erhvervet ved salg af aktier til børnene. Sagen drejede sig nærmere om kursansættelsen ved forældrenes eftergivelse af disse tilgodehavender.

Kursfastsættelse ved udstedelse af rentefrie anfordringslån

Som tidligere omtalt i disse spalter⁽¹⁾ har skattemyndighedernes praksis udviklet sig således, at anfordringstilgodehavender opstået ved udlån i familieforhold ansættes til kurs 100 ved vurderingen af, hvorvidt der er ydet børnene gaver. Dette gælder, selv om der er tale om lavt forrentede eller rentefrie tilgodehavender på anfordringsvilkår.

Som jeg erindrer det tilbage til starten af 1990'erne, var det opfattelsen, at det bærende synspunkt for denne kursfastsættelse var, at det ville være stødende for retsbevidstheden, hvis forældres rentefri pengeudlån til et barn med fuld tilbagebetaling skulle medføre beskatning af barnet som følge af rentefrihed eller en teknisk kursgevinst, og beskatning af forældrene af en kursgevinst ved tilbagebetalingen af samme beløb, hvis der var tale om udlån til anskaffelse af forbrugsgoder m. v.⁽²⁾

¹⁾ Se bl.a. artiklen af 9. januar 2024 ”Salg af aktier til børn betalt med anfordringstilgodehavender med klausulen ”non recourse” ”

²⁾ Se nærmere Hanne Søgaard Hansen, TfS 1988, 446 - Rentefri eller lavtforrentede lån, hvor udviklingen frem til 1988 gennemgås.

Offentliggjort den 6. februar 2024

Retsstillingen var dog ikke klar, jf. eksempelvis et notat af 11. august 1995 udarbejdet af Skatteministeriet baseret på vores overvejelser i Retssikkerhedsudvalget. Praksis var dengang noget anderledes end i dag.

Få år senere, i 1997, blev tilkendegivet i bemærkningerne til lovforslaget om en ny kursgevinstlov⁽³⁾, at et rentefrit udlån i familieforhold ikke ville udløse beskatning, hvis det udlånte beløb blev tilbagebetalt. Det fremgik dog videre, at:

”Dette udelukker dog ikke, at man i gensidigt bebyrdende kontraktforhold mellem nærtbeslægtede, f.eks. ved salg af fast ejendom, statuerer kursgevinst, hvis der som led i købesummens berigtigelse udstedes et rentefrit eller lavtforrentet gælds- eller pantebrev. Sælgeren af ejendommen vil blive beskattet af kursgevinster i forhold til fordringens kursværdi på udstedelsestidspunktet, medmindre det kan godtgøres, at den faktiske anskaffelseskurs er højere.”

Senere praksis

Praksis har siden været svingende for så vidt angår gensidig bebyrdende kontrakter, f.eks. salg af aktier betalt med rentefrie anfordringslån.⁽⁴⁾

Spørgsmålet var igen fremme i en sag afgjort af Skatterådet den 21. november 2023⁽⁵⁾, hvor Skattestyrelsen i en udførlig redegørelse til Skatterådet nåede frem til, at praksis ikke var ganske klar. Skattestyrelsen konkluderede herefter, at:

”Skattestyrelsen forstår praksis således, at der i aftaler af gensidig bebyrdende karakter, som f.eks. overdragelse af aktier, skal ske kursfastsættelse af et gælds-brev, der

³⁾ FT 1996/97, L 194 af 13. marts 1997, hvor der i de særlige bemærkninger til lovforslaget var indarbejdet et uddrag af cirkulære nr. 134 af 29. juli 1992, pkt. 15-28 og 34-37, jf. nærmere pkt. 28.

⁴⁾ Af Den juridiske vejledning 2023-2, afsnit C.A.6.1.7, fremgår om problemstillingen, at:

”I aftaler af gensidig bebyrdende karakter, som fx ved salg af aktier eller andre formuegoder, sker der beskatning, hvis der udstedes et rentefrit eller lavt forrentet pantebrev eller gælds-brev som led i købesummens berigtigelse, idet der i så fald ikke er betalt fuldt vederlag for det pågældende formuegode. Se TJS2000.369, hvor der ikke var udstedt anfordring-gælds-brev. Modsat SKM2015.57.SR, hvor et rente- og afdragsfrit anfordring-gælds-brev kunne fastsættes til kurs 100 som led i købesummens berigtigelse af en overdragelse af unoterede aktier mellem far og datter.”

⁵⁾ SKM2023.599.SR

Offentliggjort den 6. februar 2024

udstedes i forbindelse med overdragelsen. Er der tale om et lån på anfordringsvilkår, hvor lånet i alle situationer kan kræves indfriet helt eller delvist med en kort frist på højest 14 dage, fastsættes kursen på lånet efter praksis til pari, uanset at rente- og afdragsvilkår ikke afspejler markedsvilkårene. Er der derimod ikke tale om et lån på anfordringsvilkår, skal der efterpraksis ske en kursfastsættelse af lånet til markedsværdien. For gældsbreve, hvor kursen fastsættes lavere end kurs pari vil forskellen på kursværdien af lånet og kurs pari blive anset for en gave.”

Vestre Landsrets dom af 8. januar 2024

Sagen afgjort ved Vestre Landsrets dom af 8. januar 2024⁶⁾ vedrørte et generationsskifte af en virksomhed, som en fader ved aktieoverdragelsesaftaler i 2007 havde overdraget til tre børn (to døtre og én søn) med skattemæssig succession. Børnene fik ved overdragelsen af aktierne en mindre gave og betalte resten af købesummen ved udstedelse af gældsbreve på anfordringsvilkår. Ved denne fremgangsmåde blev der ikke ved overdragelsen udløst hverken avancebeskatning hos forældrene eller gaveafgift hos børnene.

Om aktieoverdragelserne til de to døtre var oplyst, at hver af døtrene fik overdraget aktier for nom. 6.125.000 kr. svarende til en kursværdi på ca. 47 mio. kr. Efter fradrag af en passivpost samt en mindre gave påtog hver søster sig en gæld overfor faderen på ca. 37 mio. kr. som betaling for aktierne ved udstedelse af gældsbreve af 30. oktober 2007 til faderen.

Det fremgik af gældsbrevene, at gælden forfaldt til betaling på anfordring fra kreditor, og at debitor til enhver tid var berettiget til helt eller delvist at afvikle lånet. Gælden skulle ikke forrentes, og der blev ikke stillet sikkerhed for gælden.

Faderen døde den 24. juli 2013, og hustruen fik fællesboet udleveret til uskiftet bo. Det indebar, at hustruen (moderen) overtog fordringerne mod de tre børn.

⁶⁾ SKM2024.32.VLR

Offentliggjort den 6. februar 2024

Ved gavebreve af 30. december 2013 eftergav moderen de tre børn gælden i henhold til gældsbrevene fra 30. oktober 2007. Der var ikke afdraget på gældsbrevene.

Af gavebrevene til døtrene fremgik bl.a., at gaven blev overdraget pr. 30. december 2013. For den ene datters vedkommende var gavens værdi pr. 31. december 2013 opgjort til 4.782.084 kr. og for den anden datters vedkommende til 5.790.593 kr. – altså et noget andet beløb end gældsbrevets pålydende på ca. 37 mio. kr. udstedt ved aktieoverdragelsen i 2007.

Værdien af gaven til sønnen var opgjort til gældsbrevets pålydende. Han var følgelig ikke part i retssagen.

Det fremgik af alle tre gavebreve, at gaveafgiften skulle betales af gavegiveren.

Gaverne blev anmeldt til SKAT med opgørelsen af de ovenfor angivne værdier.

Af gaveanmeldelsen for den ene datter fremgik bl.a., at:

”Pålydende på den gæld, der eftergives, er stor kr. 37.214.661,00, jfr. det vedlagte gavebrev. Da gavemodtager er insolvent på tidspunktet for ydelse af gaven og dermed ude af stand til at honorere gældsforpligtelsen, er værdien af gaven fastsat til kr. 4.782.084,00. Dokumentation for værdiansættelsen vedlægges.”

Dokumentationen for værdiansættelsen var en opgørelse over datterens aktiver og passiver pr. 31. december 2013. Ifølge opgørelsen var hendes nettoformue, inkl. gældsrevet på 37.214.661 kr., negativ. Størrelsen af gaven blev herefter opgjort som nettoformuen ekskl. gældsrevet.

Der blev fulgt en tilsvarende fremgangsmåde for værdifastsættelsen af gaven til den anden datter.

Det fremgik videre af opgørelserne, at de to døtre begge havde modtaget en gave på 1 mio. kr. fra moderen i november 2013.

Offentliggjort den 6. februar 2024

I formueopgørelserne for hver af de to døtre indgik en post, som knyttede sig til døtrenes respektive mellemregninger med moderen. Af mellemregningen mellem moderen og den ene datter fremgik bl.a., at datteren i perioden fra den 1. januar 2006 til den 31. december 2013 modtog en række pengebeløb, og at saldoen pr. 31. december 2013 udgjorde 4.877.307,83 kr. i moderens favør.

Af mellemregningen mellem moderen og den anden datter fremgik bl.a., at denne datter i perioden fra den 1. januar 2006 til den 10. september 2013 modtog en række pengebeløb, og at saldoen pr. 10. september 2013 udgjorde 2.513.210,12 kr. i moderens favør.

SKATs afgørelse

Ved afgørelser af 27. oktober 2014 ændrede SKAT værdien af gaverne ifølge gavebrevene af 30. december 2013 (tidspunktet for gældseftergivelsen) til 37.214.661 kr., svarende til gældsbrevenes pålydende værdi.

Landsskatterettens afgørelse

Døtrene klagede over SKATs afgørelser til Landsskatteretten, som ved afgørelser af 14. december 2020 stadfæstede SKATs afgørelser.

Under behandlingen af klagesagen ved Landsskatteretten blev afholdt syn og skøn med henblik på at fastslå de overdragne aktiers kursværdi pr. 31. december 2013 - dvs. ved gældseftergivelsen. Skønsmanden skønnede værdien af hver af de to døtres aktieposter på nom. 6.125.000 kr.-den 30. december 2013 til ca. 12 mio. kr. (mod ca. 47 mio. kr. på overdragelsestidspunktet i 2007). Denne værdi blev lagt til grund af Landsskatteretten.

Landsskatteretten stadfæstede SKATs afgørelse med bl.a. følgende bemærkninger:

”Der ses ikke grund til at stille spørgsmål ved syns- og skønsmandens fastsættelse af kursværdien på aktierne. Det lægges derfor til grund, at værdien af aktierne udgør 12.339.000 kr. pr. 30. december 2013.

Offentliggjort den 6. februar 2024

...

Gavegiver og gavemodtager befinder sig i et gavemiljø, og gavemodtagers privatforbrug finansieres i det væsentligste af gavegiver. Eftergivelse af gælden sker i øvrigt på et tidspunkt, hvor værdien af aktierne er faldet, hvilket indebærer, at gavemodtager fremstår som teknisk insolvent og, at gaveafgiften derfor minimeres. Desuden har gavegiver eftergivet gælden samtidig med, at gavegiver fortsat har et større mellemværende med gavemodtager, som gavegiver i øvrigt forsørger. Gavemodtageren er i øvrigt på sigt arving efter gavegiver.

Landsskatteretten finder på den baggrund, at der ikke kan lægges vægt på, at klageren teoretisk set er teknisk insolvent, idet gældseftergivelsen er styret af interesse-sammenfaldet mellem gavegiver og gavemodtager og klagerens betalingsevne er reelt ikke efterprøvet, og det er således ikke godtgjort, at fordringen ikke er nedskrevet til et lavere beløb end fordringens værdi for kreditor.”

Vestre Landsrets dom

Sagen blev herefter indbragt for Vestre Landsret, der stadfæstede Landsskatterettens afgørelse:

Indledningsvis bemærkede Retten, at det påhvilede de to søstre, i det følgende kaldet A og B, at godtgøre, at gældsbrevene på gældseftertidspunktet i 2013 skulle fastsættes til en kurs mindre end 100.

Og videre - efter en henvisning til det passerede i 2007 - at den anvendte fremgangsmåde blandt andet indebar, ”at der ikke i forbindelse med aktieoverdragelserne skulle betales gaveafgift af et beløb svarende til gældsbrevenes pålydende værdi.

Med henvisning til særligt skønsmandens forklaring om, at der ikke eksisterede et marked for de i sagen omhandlede gældsbreve, hvorfor det ikke ville være muligt at afsætte disse til en uafhængig trediemand mod vederlag, blev skønsmandens værdiansættelse tilsidesat.

Offentliggjort den 6. februar 2024

Landsretten bemærkede videre, at:

”Landsretten finder, at den valgte fremgangsmåde indebærer, at gældsbrevene som udgangspunkt ved gaveafgiftsberegningen skalværdiansættes til kurs 100, hvis gælden eftergives.

Efter de foreliggende oplysninger, lægger landsretten til grund, at gældseftergivelsen er sket i et gavemiljø, og at [moderen] - også ud over gældseftergivelsen - gav A og B betydelige gaver og løbende bidrog til deres forsørgelse. Der foreligger ikke konkrete oplysninger, der sandsynliggør, at gælden ville være blevet krævet betalt, før A og B kunne indfri gælden – eventuelt med midler fra udbytte af kapitalandelene eller arv.

Det er på denne baggrund ikke godtgjort, at værdien af gældsbrevene skal fastsættes til mindre end kurs 100 ved beregningen af gaveafgiften. ...”

Kommentar

Den omstændighed, at salgssummen i 2007 er berigtiget ved udstedelse af anfordrings-tilgodehavender, som familien selv ansatte til kurs 100, med den konsekvens, at der blev sparet gaveafgift af gældsbrevenes pålydende værdi, indebærer, dels at der er en formodning for, at kursen på fordringerne i forbindelse med eftergivelse af gælden er kurs 100, og dels at det påhvilede de to søstre at godtgøre, at kursen ved gældseftergivelsen er mindre end 100.

Denne bevisbyrde kunne ikke løftes ved et syn & skøn som sket, da der ikke kunne påvises nogen markedsværdi på fordringerne, og da der samtidig var et gavemiljø, hvor moderen (kreditor) forsørgede de to søstre, herunder med udlån, hvilket formindskede søstrenes soliditet, og dermed – efter søstrenes opfattelse – løbende reducerede kursen på deres gæld. Dette sammenholdt med, at der ikke forelå konkrete oplysninger, der sandsynliggjorde, at gælden ville være blevet krævet betalt, før A og B kunne indfri gælden – eventuelt ved midler ved udbytte eller arv.

Offentliggjort den 6. februar 2024

Det er tankevækkende, at sidstnævnte forhold med rette – bortset fra forældelsesproblematikken - også kunne gøres gældende ved kursfastsættelsen ved overdragelse af aktierne i 2007.

Såfremt sagen indbringes for Højesteret, og Højesteret ikke stadfæster landsrettens afgørelse, vil der, efter min vurdering, blive iværksat lovgivning, hvor adgangen til at anvende kurs 100 ved overdragelse af aktiver, udelukkes, jf. det ovennævnte princip i bemærkningerne fra 1997 til kursgevinstloven.

— 0 —